

Δελτίο Ανταγωνιστικότητας

Η αξιοπιστία των δεικτών που καταγράφουν την αντίληψη για τη διαφθορά και την ποιότητα της διακυβέρνησης

Κύρια συμπεράσματα:

- Οι δείκτες αντίληψης είναι κατάλληλα εργαλεία για την κατηγοριοποίηση των χωρών σύμφωνα με τη γενική κατάσταση που επικρατεί σε αυτές. Αντίθετα δεν θα πρέπει να χρησιμοποιούνται για την αξιολόγηση διαφορών ανάμεσα σε χώρες που λαμβάνουν σχετικά παρόμοιες τιμές, ούτε πρέπει να δίνεται υπερβολική έμφαση στις επιδόσεις μιας χώρας σε κάποιον ειδικό επιμέρους δείκτη.
- Το 2007 στην Ελλάδα το 27% των ερωτηθέντων σε έρευνα της Διεθνούς Διαφάνειας απάντησε ότι τον τελευταίο χρόνο έχει καταφύγει στη δωροδοκία. Το στοιχείο αυτό φαίνεται να υποδεικνύει μια ιδιαίτερα προβληματική κατάσταση στην Ελλάδα.
- Φαίνεται ιδιαίτερα πιθανό ότι υπάρχει μια αρνητική συσχέτιση ανάμεσα στη διαφθορά και τη ποιότητα των υπηρεσιών που παρέχει ο δημόσιος τομέας.
- Η βελτίωση της ποιότητας του θεσμικού και κανονιστικού πλαισίου φαίνεται ότι, εκτός από την αύξηση της παραγωγικότητας και τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, μπορεί να συμβάλει ουσιαστικά στη μείωση της διαφθοράς, η οποία θα συμβάλει με τη σειρά της και στη βελτίωση των υπηρεσιών που προσφέρει το κράτος στην κοινωνία σε τομείς όπως η υγεία, η εκπαίδευση και η προστασία του περιβάλλοντος.

Επιφυλάξεις και σημασία των δεικτών αντίληψης

Δύο δείκτες καταγραφής των αντιλήψεων που έχουν ιδιαίτερα μεγάλη αποδοχή είναι ο δείκτης αντίληψης διαφθοράς της Transparency International (TI) και ο δείκτης ποιότητας διακυβέρνησης της Παγκόσμιας Τράπεζας (WB). Το γεγονός ότι αυτοί οι δείκτες βασίζονται κυρίως σε απαντήσεις σε ερωτηματολόγια, και άρα μετρούν υποκειμενικές εκτιμήσεις των ερωτηθέντων, και όχι ποσοτικές παραμέτρους, έχει εγείρει κατά καιρούς ερωτήματα για την αξιοπιστία των δεικτών αυτών, αναφορικά κυρίως με:

- τη συγκρισιμότητα των απαντήσεων που λαμβάνο-

νται από διαφορετικές χώρες,

- την επιλογή των παραληπτών των ερωτηματολογίων και
- τον τρόπο συμπλήρωσης αυτών.

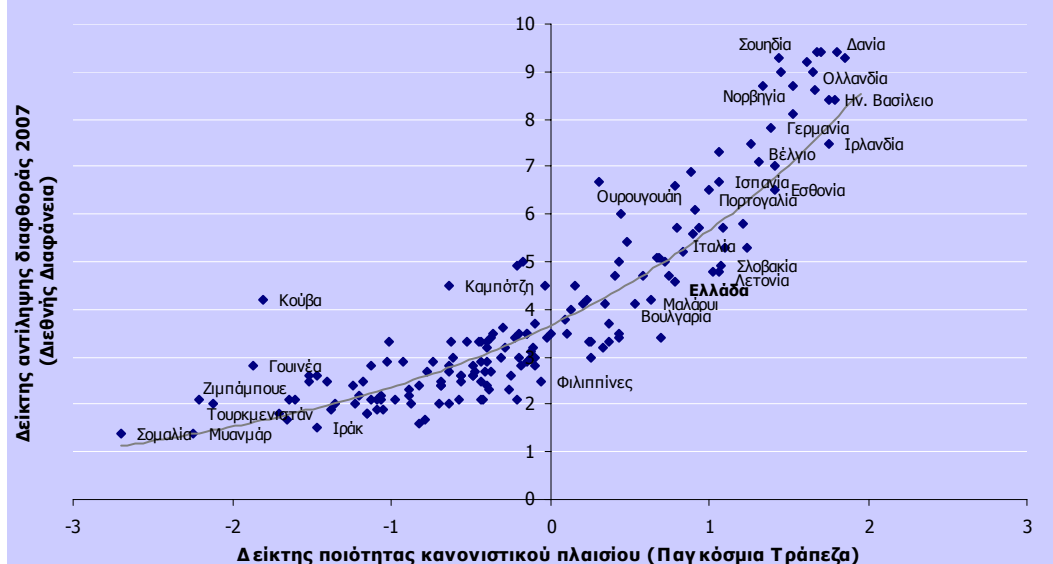
Οι επιφυλάξεις αυτές έχουν γίνει αντικείμενο εκτεταμένης έρευνας στη διεθνή επιστημονική αρθρογραφία, η οποία σε μεγάλο βαθμό συνοψίζεται στο πρόσφατο βιβλίο «International Handbook on the Economics of Corruption» (επιμέλεια Susan Rose Ackerman, καθηγήτριας του Πανεπιστημίου Yale, 2006). Η

σχετική αρθρογραφία συμπεραίνει ότι, παρόλο που αυτές οι μέθοδοι έχουν πράγματι περιορισμούς και μειονεκτήματα τα οποία σχετίζονται με τις επιφυλάξεις αυτές, οι δείκτες αντίληψης είναι σε θέση να κατηγοριοποιήσουν με αρκετά μεγάλο βαθμό αξιοπιστίας τις χώρες σύμφωνα με τη γενική κατάσταση που επικρατεί σε αυτές. Αυτό δεν σημαίνει ότι οι δείκτες αυτοί είναι κατάλληλα εργαλεία για την αξιολόγηση διαφορών ανάμεσα σε χώρες που λαμβάνουν σχετικά παρόμοιες τιμές, ούτε πρέπει να δίνεται υπερβολική έμφαση στις επιδόσεις μιας χώρας σε

Περιεχόμενα:

- Επιφυλάξεις και σημασία των δεικτών αντίληψης **1**
- Η συχνότητα καταφυγής σε δωροδοκία στην Ελλάδα κατά τη Διεθνή Διαφάνεια **2**
- Τι σημαίνει η θέση της Ελλάδας στην πράξη **3**
- Συμπεράσματα **5**

Διάγραμμα 1: Σχέση διαφθοράς και ποιότητας κανονιστικού πλαισίου

Πηγή: ΣΕΒ – Επεξεργασία στοιχείων Διεθνούς Διαφάνειας και Παγκόσμιας Τράπεζας

κάποιον επιμέρους δείκτη που χρησιμοποιείται για τη σύνθεση του γενικού δείκτη. Αντίθετα, σημαίνει ότι όταν μια χώρα εμφανώς καταλαμβάνει μια θέση ανάμεσα στις χώρες που έχουν μέτριες επιδόσεις σε θέματα διαφθοράς και διακυβέρνησης, μπορεί να εξαχθεί με αρκετά μεγάλο βαθμό αξιοπιστίας το συμπέρασμα ότι αυτή η χώρα δεν συγκρίνεται με τις χώρες που λαμβάνουν εξαιρετικές τιμές στα θέματα αυτά.

Επιπλέον, προκύπτει ότι σε σχέση με τη μέτρηση συγκεκριμένων ποσοτικών δεδομένων έχουν και ένα ισχυρό πλεονέκτημα καθώς είναι σε θέση να καταγράψουν καταστάσεις οι οποίες προκύπτουν από τη σύνθεση πολλών επιμέρους παραγόντων, κάτι το οποίο δεν είναι σε θέση να πραγματοποιήσουν επιλεγμένα ποσοτικά δεδομένα.

Έχοντας υπόψη τα παραπάνω, δεν προκαλεί έκπληξη το γεγονός ότι οι δύο παραπάνω

δείκτες κατατάσσουν τις χώρες του δείγματος τους με παρόμοιο τρόπο παρόλο που προκύπτουν από διαφορετικά ερωτηματολόγια και διαφέρουν ως προς τη μεθοδολογία κατάρτισής τους. (Διάγραμμα 1).

Σύμφωνα με τη Διεθνή Διαφάνεια, στην Ελλάδα το 27% των ερωτηθέντων απάντησε ότι τον τελευταίο χρόνο έχει καταφύγει στη δωροδοκία

Η συχνότητα καταφυγής σε δωροδοκία στην Ελλάδα κατά τη Διεθνή Διαφάνεια

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχει η καταγραφή από την ΤΙ για το 2007 ότι στην Ελλάδα το 27% των ερωτηθέντων απάντησε ότι τον τελευταίο χρόνο έχει καταφύγει στη δωροδοκία. Το στοιχείο αυτό φαίνεται να υποδεικνύει μια ιδιαίτερα προ-

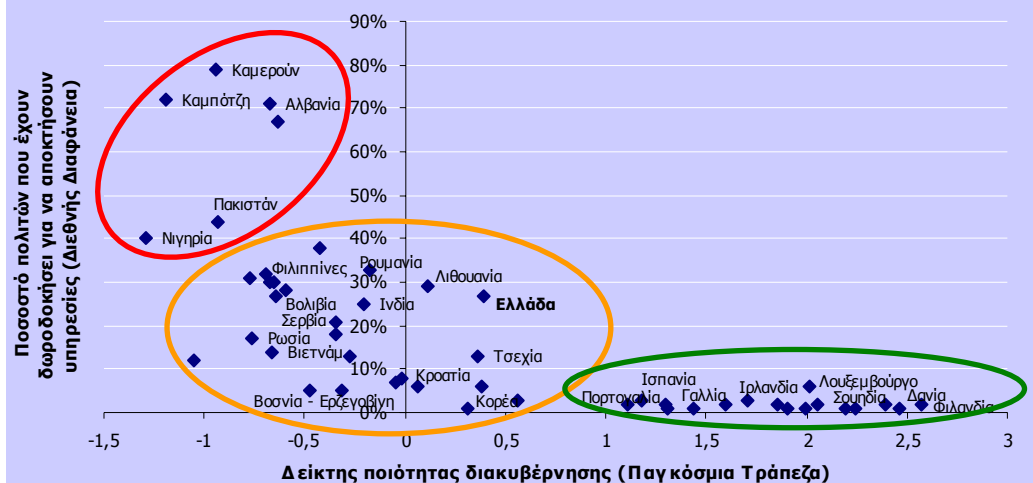
βληματική κατάσταση στην Ελλάδα.

Αντιπαραθέτοντας αυτό το μεμονωμένο στοιχείο της ΤΙ με το σύνθετο δείκτη ποιότητας διακυβέρνησης της WB παρατηρούμε ότι για τις χώρες για τις οποίες η ΤΙ δίνει στοι-

χεία για τη συχνότητα εμπλοκής σε δωροδοκία των ερωτηθέντων προκύπτουν τρεις γενικές κατηγορίες χωρών:

- εκείνες που έχουν καλές επιδόσεις στον δείκτη ποιότητας διακυβέρνησης της WB και χαμηλό ποσοστό

Διάγραμμα 2: Σχέση διαφθοράς με ποιότητα διακυβέρνησης

- εμπλοκής σε δωροδοκίες,
- μια μεσαία κατηγορία η οποία περιλαμβάνει ξεκάθαρα και την Ελλάδα και
- μια κατηγορία που έχει συνολικά τις χειρότερες επιδόσεις (Διάγραμμα 2).

Ακολουθώντας τις συστάσεις της προαναφερόμενης βιβλιογραφίας, επιδιώκουμε να εξάγουμε μόνο γενικά συμπεράσματα από τις παρατηρήσεις αυτές. Έτσι, η αντιπαράθεση αυτών των δύο στοιχείων

δείχνει την Ελλάδα να ανήκει στις χώρες οι οποίες καταρχήν φαίνεται να έχουν κάποια προβλήματα διαφθοράς, και όχι στην κατηγορία των χωρών που δεν φαίνεται να έχουν σημαντικό πρόβλημα διαφθοράς. Από την άλλη πλευρά, η Ελλάδα δεν φαίνεται να ανήκει στην κατηγορία των χωρών με τις χειρότερες επιδόσεις στο θέμα αυτό. Βέβαια, η ομάδα αναφοράς για την Ελλάδα πρέπει να είναι η ομάδα με τις καλύτερες επιδόσεις σε θέματα

ποιότητας διακυβέρνησης και διαφθοράς, και η οποία περιλαμβάνει όλες σχεδόν της χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του ΟΟΣΑ, και όχι την ομάδα των χωρών με τις μέτριες επιδόσεις στα θέματα αυτά, και στην οποία η Ελλάδα φαίνεται να ανήκει με τόσο ξεκάθαρο τρόπο.

Τι σημαίνει η θέση της Ελλάδας στην πράξη

Η παρακολούθηση της κατάταξης της Ελλάδας στους δείκτες αυτούς έχει κυρίως νόημα εφόσον η πληροφορία που προκύπτει από αυτή μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τη λήψη στοχευμένων μέτρων, τα οποία θα συμβάλλουν αποτελεσματικά στην βελτίωση του βιοτικού επιπέδου στην χώρα μας. Ο σχεδιασμός τέτοιων μέτρων προαπαιτεί φυσικά την κατανόηση του γεγονότος ότι η διαφθορά φαίνεται να υπεισέρχεται με ένα πολύπλοκο, και όχι εύκολα μετρήσιμο, τρόπο στη λειτουργία της κοινωνίας και της οικονομίας.

Συγκεκριμένα, δεν έχει ξεκαθαριστεί μέχρι σήμερα σε ποιο βαθμό η διαφθορά είναι αιτία, ή η συνέπεια, άλλων φαινομένων κοινωνικής παθογένειας όπως η μεγάλη παραοικονομία, η ανισότητα και η φτώχεια, η μειωμένη παραγωγικότητα, η μη αποτελεσματική κατανομή των πόρων και η συγκράτηση των ρυθμών ανάπτυξης. Ο

σχεδιασμός των μέτρων αντιμετώπισης της διαφθοράς μπορεί όμως να βασιστεί σε συμπεράσματα που ήδη προκύπτουν με μεγαλύτερη σαφήνεια, όπως ότι μεταρρυθμίσεις που απομακρύνουν ασαφείς και πολύπλοκες διαδικασίες που ρυθμίζουν την οικονομική δραστηριότητα και που περιορίζουν τον ανταγωνισμό έχουν πρωτεύουσα σημασία για την αντιμετώπιση της διαφθοράς. Μάλιστα, η σωρευμένη γνώση οργανισμών όπως ο ΟΟΣΑ, η Παγκόσμια Τράπεζα αλλά και της ερευνητικής κοινότητας, δείχνει πλέον με αδιάσειστα στοιχεία ότι τέτοια μέτρα οδηγούν όχι μόνο σε μείωση της διαφθοράς, αλλά και στη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, την αύξηση της παραγωγικότητας και, εφόσον συνοδεύονται με την εδραίωση του κράτους δικαίου, σε αύξηση των ξένων άμεσων επενδύσεων.

Η λήψη μέτρων που οδηγούν

στη μείωση της διαφθοράς αφορά όμως και το ευρύτερο κοινωνικό σύνολο, στο βαθμό που σύμφωνα με πρόσφατες έρευνες (Corruption and the Provision of Health Care and Education Services, IMF Working Paper, 2000) φαίνεται ιδιαίτερα πιθανό ότι υπάρχει μια αρνητική συσχέτιση ανάμεσα στη διαφθορά και την ποιότητα των υπηρεσιών που παρέχει ο δημόσιος τομέας, ανεξαρτήτως του μεγέθους του, σε τομείς όπως η υγεία, η εκπαίδευση και η περιβαλλοντολογική προστασία.

Τα συμπεράσματα αυτά φαίνεται να υποστηρίζουν και τα στοιχεία των ερευνών της ΤΙ και του World Economic Forum, καθώς στις χώρες με τη μικρότερη συχνότητα δωροδοκιών φαίνεται να επικρατούν και οι αυστηρότεροι περιβαλλοντολογικοί κανονισμοί (Διάγραμμα 3). Επίσης, χρησιμοποιώντας στοιχεία του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας

Φαίνεται ιδιαίτερα πιθανό ότι υπάρχει μια αρνητική συσχέτιση ανάμεσα στη διαφθορά και τη ποιότητα των υπηρεσιών που παρέχει ο δημόσιος τομέας

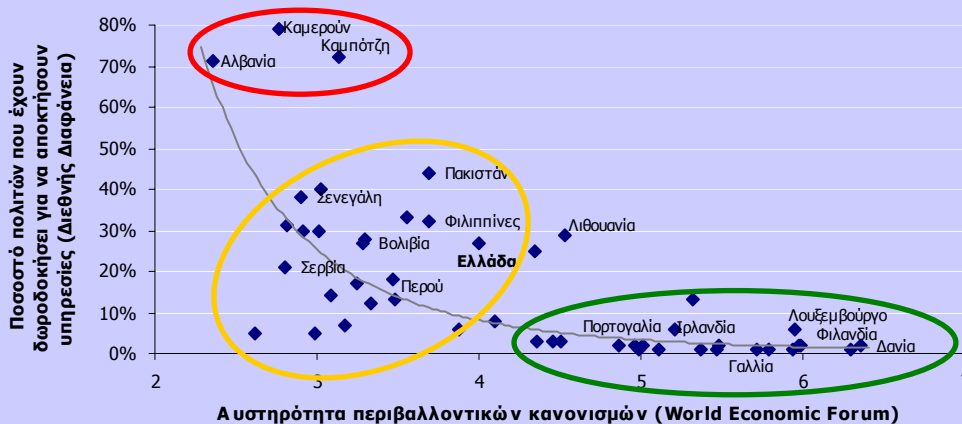
(WHO) και της ΤΙ παρατηρούμε ότι σε όλες τις χώρες με χαμηλή συχνότητα καταφυγής στη δωροδοκία οι κρατικές δαπάνες υγείας είναι πολύ ψηλότερες σε σχέση με τις άλλες χώρες οι οποίες έχουν μεσαία ή υψηλή συχνότητα καταφυγής στη δωροδοκία, ενώ φαίνεται ότι στις χώρες στις οποίες η δωροδοκία είναι σπάνια, είναι κάπως χαμηλότερες και οι ιδιωτικές δαπάνες

υγείας, σε σύγκριση πάντα με τις χώρες στις οποίες η δωροδοκία είναι ιδιαίτερα διαδεδομένη (Διάγραμμα 4). Η παρατήρηση αυτή αποκτά σημασία στο βαθμό που στις χώρες στις οποίες η δωροδοκία είναι πιο διαδεδομένη, οι ασθενείς αναγκάζονται να αντισταθμισουν με ιδιωτικές δαπάνες τις ανεπάρκειες των δημοσίων συστημάτων υγείας. Και στις δύο αυτές περιπτώσεις, αυστη-

ρότητας των περιβαλλοντολογικών κανονισμών και δαπανών για την υγεία, τα στοιχεία που έχουμε στη διάθεση μας δείχνουν να συμφωνούν με τα συμπεράσματα της σχετικής βιβλιογραφίας, και με σαφήνεια κατατάσσουν την Ελλάδα σε μια θέση που απέχει αρκετά από την ομάδα των επιθυμητών χωρών αναφοράς.

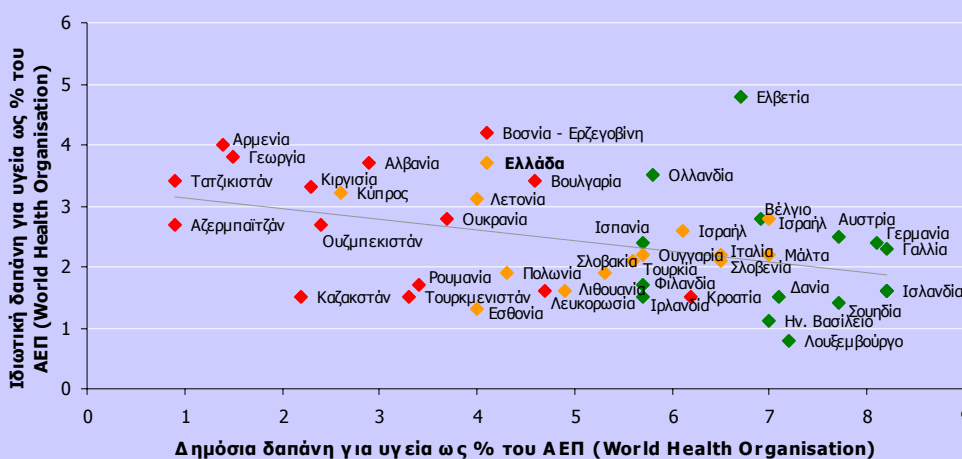
Στις χώρες με τη μικρότερη συχνότητα δωροδοκιών φαίνεται να επικρατούν αυστηρότεροι περιβαλλοντολογικοί κανονισμοί καθώς επίσης οι κρατικές δαπάνες υγείας είναι πολύ ψηλότερες σε σχέση με τις άλλες χώρες

Διάγραμμα 3: Σχέση διαφθοράς και αυστηρότητας περιβαλλοντικών κανονισμών

Πηγή: ΣΕΒ – Επεξεργασία στοιχείων Διεθνούς Διαφάνειας και World Economic Forum

Διάγραμμα 4: Σχέση διαφθοράς και διωτικής - δημόσιας δαπάνης για υγεία

Πηγή: ΣΕΒ – Επεξεργασία στοιχείων Διεθνούς Διαφάνειας και European health for all database (HFA-DB — World Health Organization Regional Office for Europe)

Συμπεράσματα

Η βελτίωση της ποιότητας του θεσμικού και κανονιστικού πλαισίου φαίνεται ότι, εκτός από την αύξηση της παραγωγικότητας και τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, μπορεί να συμβάλει ουσιαστικά στη μείωση της διαφθοράς, η οποία θα συμβάλει με τη σειρά της και στη βελτίωση των υπηρεσιών που προσφέρει το κράτος στην κοινωνία σε τομείς όπως η υγεία, η εκπαίδευση και η προστασία του περιβάλλοντος. Εκτός από το πρόβλημα της διαφθοράς, οι ιδιαίτερα χαμηλές επιδόσεις της Ελλάδας στις κατατάξεις διαφόρων διεθνών οργανισμών, είτε αυτές στήριζονται σε υποκειμενικούς ή σε αντικειμενικούς δείκτες ενισχύουν την αξιοπιστία του συμπεράσματος ότι τα προβλήματα που καταγράφονται σε διάφορους τομείς όπως στον τομέα της υγείας, της εκπαίδευσης και της προστασί-

ας του περιβάλλοντος είναι σε μεγάλο βαθμό υπαρκτά και θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά τον σχεδιασμό των διαφόρων πολιτικών.

Σύγχρονες Επιχειρήσεις, Σύγχρονη Ελλάδα

ΣΕΒ, σύνδεσμος επιχειρήσεων και βιομηχανιών
Ξενοφώντος 5
105 57 Αθήνα

Τηλ: 211 500 6000
Φαξ: 210 32 22 929

www.sev.org.gr

Αναζητήστε το παρόν δελτίο σε ηλεκτρονική μορφή
στη διεύθυνση www.sev.org.gr